

Національна академія внутрішніх справ
Кафедра криміналістики та судової медицини
Навчальна дисципліна “Криміналістика”

Тема 9. Криміналістичне дослідження документів

План

1. Поняття та сутність криміналістичного почеркознавства
2. Система ідентифікаційних ознак почерку
3. Предмет, об'єкти, завдання почеркознавчої експертизи
4. Поняття та сутність криміналістичного авторознавства
5. Завдання авторознавчих досліджень писемного мовлення
6. Предмет, об'єкти, види та завдання техніко-криміналістичного дослідження документів
7. Поняття та класифікація документів у криміналістиці
8. Види підроблення документів
9. Підготовка матеріалів для технічної експертизи документів

1. Поняття та сутність криміналістичного почеркознавства

Криміналістичне почеркознавство

Це підгалузь криміналістичного дослідження письма, що представляє собою систему знань про закономірності почерку, а також закономірності його розвитку й методи вирішення завдань судово-почеркознавчої експертизи

Почерк

Це зафіксована у рукописі, характерна для кожної людини і заснована на її письмово-рухових навичках, система рухів та інших прийомів, за допомогою яких виконується рукопис.

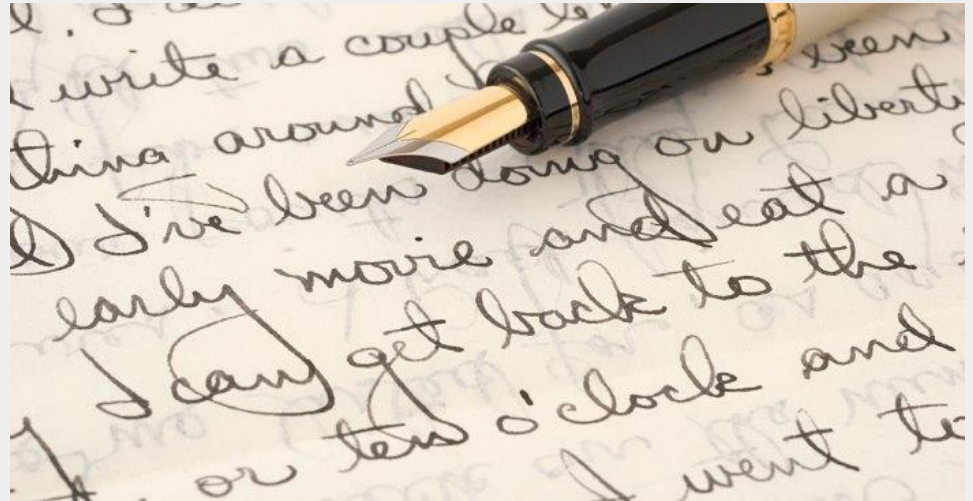
Ідентифікаційні властивості почерку

Індивідуальність

Динамічна стійкість

Варіативність

Вибіркова мінливість

2. Система ідентифікаційних ознак почерку

Поділ ознак почерку

Загальні

- ❖ До них відносять ознаки, що:
 - а) відображають ступінь і характер сформованості письмово-рухових навичок;
 - б) відображають структуру рухів за їх траєкторією;
 - в) характеризують просторову орієнтацію (розміщення) рухів.

Окремі

- ❖ До них відносять ознаки, що:
 - а) відображають ступінь і характер сформованості письмово-рухових навичок;
 - б) відображають структурні характеристики рухів;
 - в) відображають просторову орієнтацію (відносне розміщення) рухів, якими виконуються букви та їх елементи.

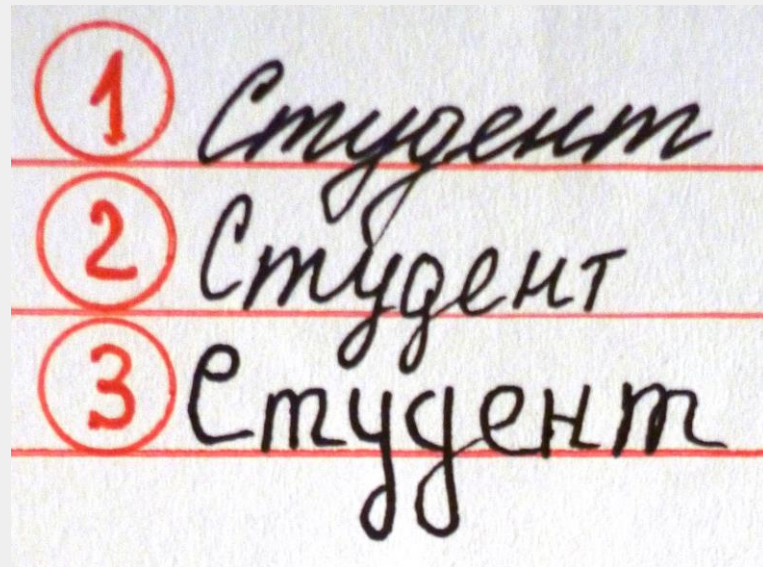
Загальні ознаки почерку

Виробленість почерку

Висока

Середня

Низька

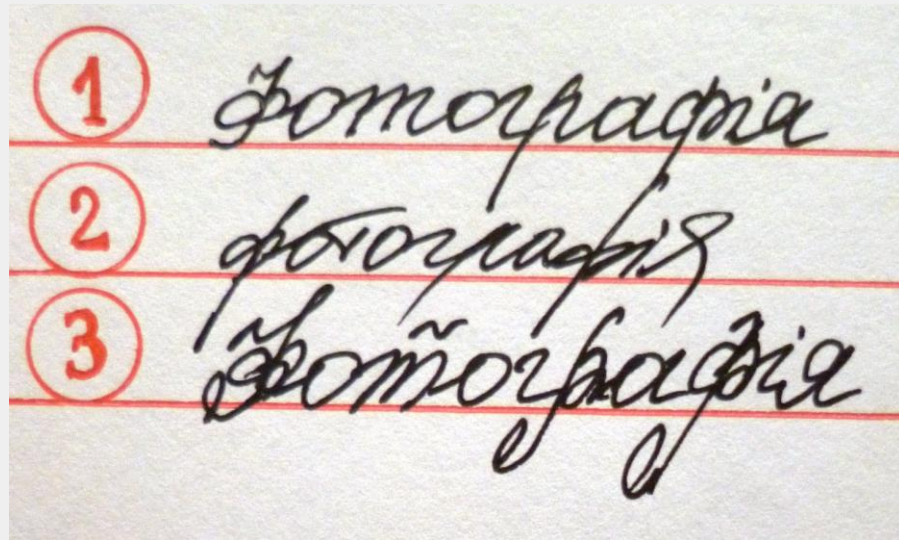
Загальні ознаки почерку

Складність почерку

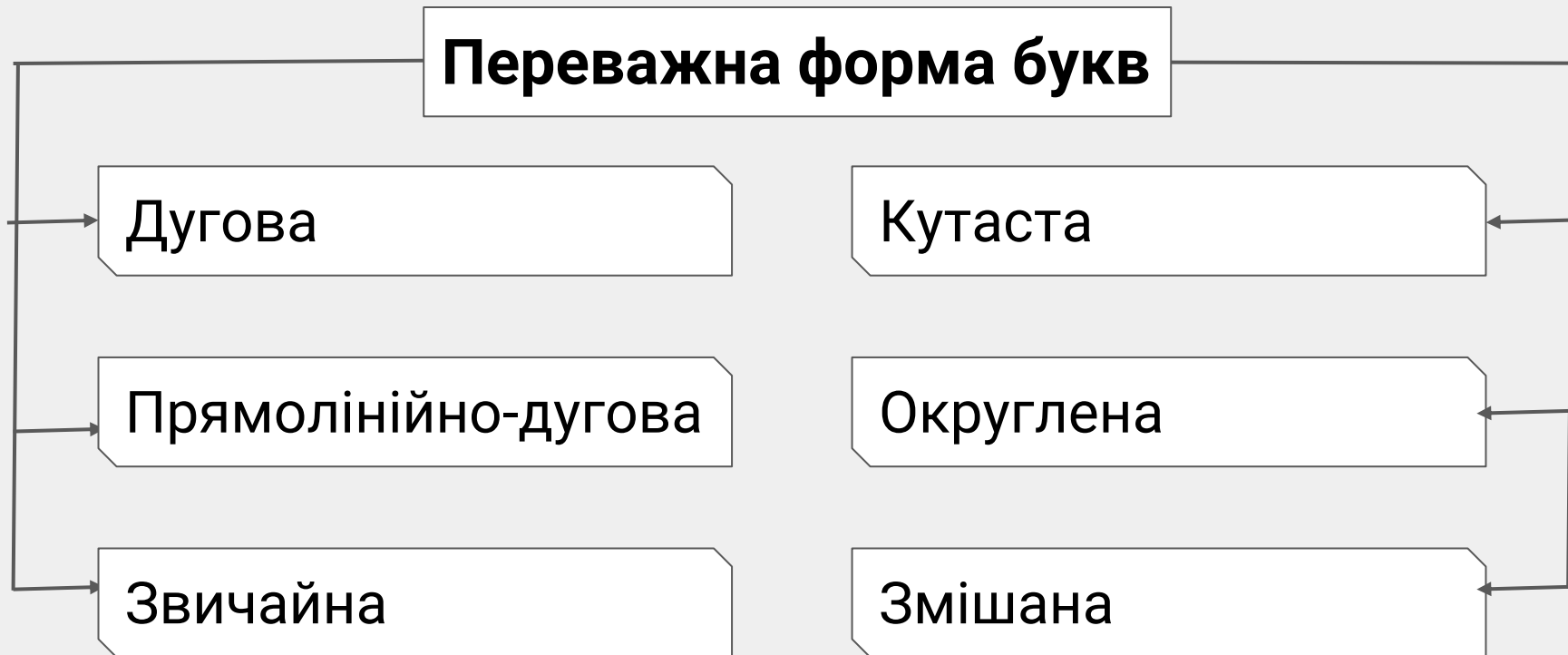
Простий

Спрощений

Ускладнений

Загальні ознаки почерку

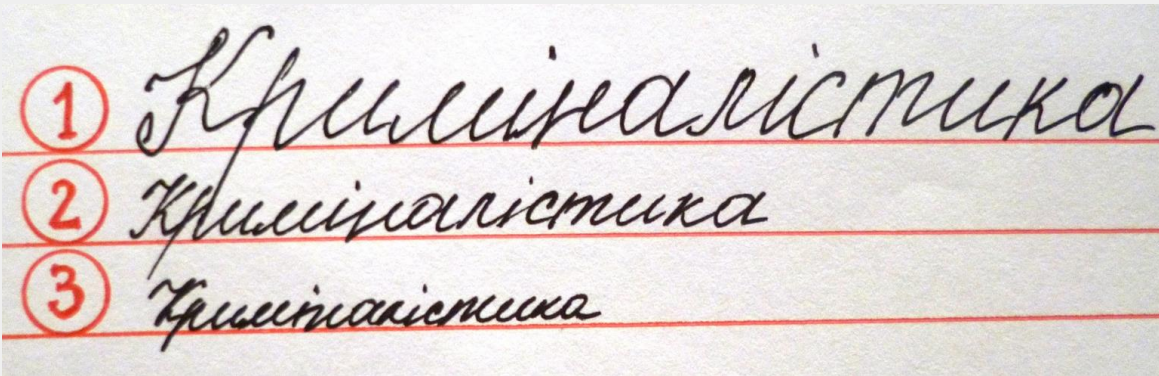
Загальні ознаки почерку

Розміри букв

Великий

Середній

Малий

Загальні ознаки почерку

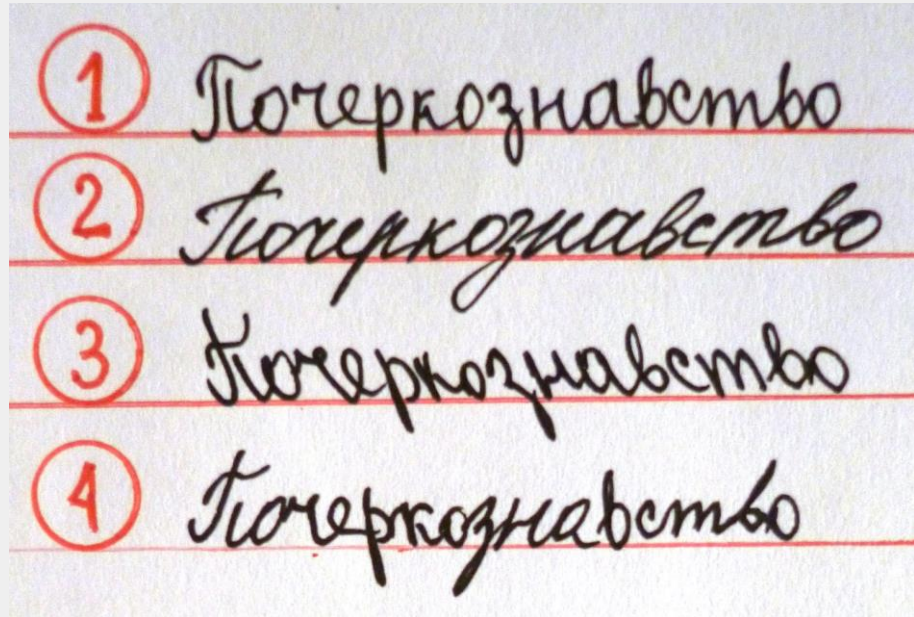
Нахил букв

Прямий

Правонахильний

Лівонахильний

Безладний

Загальні ознаки почерку

Розгін почерку

Стиснутий

Середній

Розгонистий

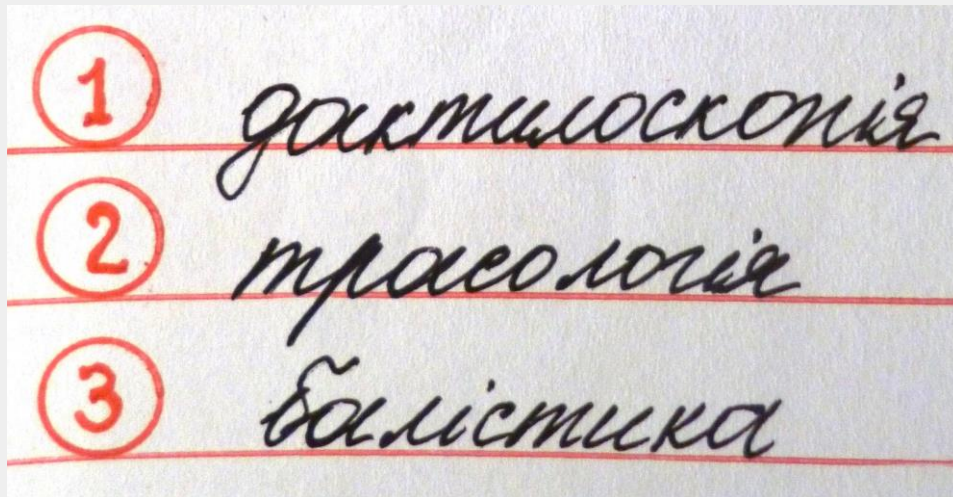
Загальні ознаки почерку

Зв'язність почерку

Висока

Середня

Мала

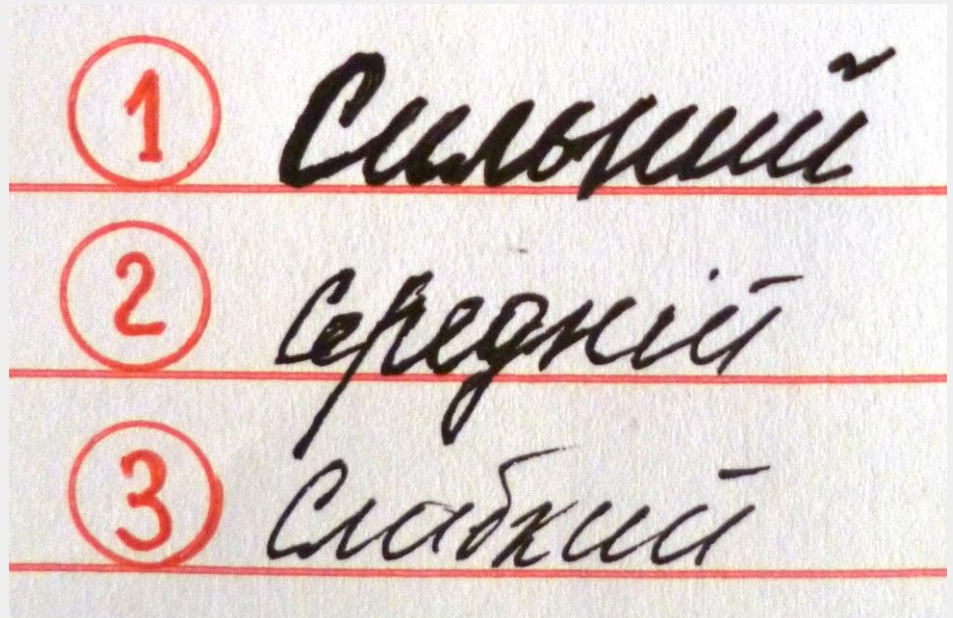
Загальні ознаки почерку

Натиск

Сильний

Середній

Слабкий

3. Предмет, об'єкти, завдання почеркознавчої експертизи

Предмет та об'єкт почеркознавчої експертизи

Предмет

фактичні обставини кримінального провадження, що підлягають встановленню на основі спеціальних знань у галузі судового почеркознавства, яке структурно входить до розділу криміналістичної техніки

Об'єкт

почерковий матеріал, в якому відображені ознаки почерку певної особи у тому обсязі, в якому їх можна виявити для вирішення поставлених завдань

Завдання почеркознавчої експертизи

Ідентифікаційні

ідентифікація виконавця рукописного тексту, обмежених за обсягом рукописних записів (літерних та цифрових) і підпису.

Діагностичні

встановлення факту виконання рукописного тексту під впливом будь-яких факторів, що заважають;

визначення статі виконавця, а також належності його до певної групи за віком тощо.

4. Поняття та сутність криміналістичного авторознавства

Криміналістичне авторознавство

Це підгалузь криміналістичного дослідження письма, що вивчає закономірності формування писемного мовлення і розробляє на їх основі методи встановлення конкретного автора або його особистісних даних (стать, вік, освіта, професія і ін.)

Предмет та об'єкт криміналістичного авторознавства

Предмет

встановлення фактичних даних про особистість автора документа

Об'єкт

писемне мовлення та загальні (лексико-фразеологічні, синтаксичні, стилістичні, орфографічні, пунктуаційні) й окремі (стійкі мовні порушення, використання певних мовних засобів і ін.) мовні навички, які проявляються в ньому.

Писемне мовлення

Це характерна для кожної особи, яка пише, сукупність мовних засобів для письмового викладення своїх думок; вираження думок людини за допомогою різних мовних засобів (синтаксису, орфографії, лексики, пунктуації, стилістики).

Ознаки писемного мовлення

Загальні

характеризують писемне мовлення в цілому (володіння навичками пунктуаційного, орфографічного, лексико-фразеологічного, синтаксичного, стилістичного та іншого характеру)

Окремі

характеризують індивідуальні сторони, елементи писемного мовлення конкретної людини, що проявляються в стійких лексичних, стилістичних особливостях і граматичних помилках

5. Завдання авторознавчих досліджень писемного мовлення

Завдання криміналістичних авторознавчих досліджень

Ідентифікаційні

встановлення (ототожнення) автора конкретного документа (цілого чи окремого його фрагмента)

Діагностичні

визначення умов, особливостей складання тексту, факту викривлення ознак писемного мовлення, місця формування мовленнєвих навичок, рідної мови, освіти автора документа тощо

**6. Предмет, об'єкти, види та завдання
техніко-криміналістичного дослідження
документів**

Техніко-криміналістичне дослідження документів

Це галузь криміналістичної техніки, що вивчає, розробляє засоби та методи визначення способів виготовлення документів, встановлення наявних у них змін та способів їх внесення, виявлення невидимих записів, а також ідентифікація предметів і матеріалів, що використовувалися для виготовлення документів або внесення до них змін

Предмет техніко-криміналістичного дослідження документів

виготовлення, використання та зберігання документів

внесення змін до первісного змісту документів

відновлення первісного змісту документів

дослідження документів, що мають значення для кримінального провадження

**Закономірності,
характерні для**

Класифікація об'єктів техніко-криміналістичного дослідження документів

За процесуальною природою

документи, предмети і речовини – носії доказової інформації в кримінальних провадженнях

документи, що засвідчують певні обставини, які мають значення для діяльності несудових установ і підприємств, а також для окремих громадян

Класифікація об'єктів техніко-криміналістичного дослідження документів

документи

За речовою природою

пристосування для виготовлення документів (повністю чи окремих фрагментів) або для внесення змін до раніше виготовлених документів

речовини для виготовлення документів або для внесення змін до раніше виготовлених документів

Техніко-криміналістичне дослідження документів поділяється

- на дослідження реквізитів документів

- на дослідження друкарських форм

- на дослідження матеріалів документів

7. Поняття та класифікація документів у криміналістиці

Документ

це матеріальний об'єкт, що містить інформацію у зафіксованому вигляді і спеціально призначений для передачі її в часі та просторі.

Класифікація документів

письмові

графічні

За способом
матеріальної
фіксації
інформації

фото-, фоно- і
відеодокументи

машинні або
електронні
документи

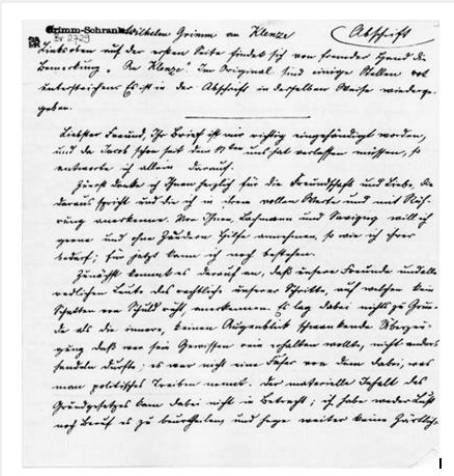

Класифікація документів

За джерелом
походження

офіційні

приватні

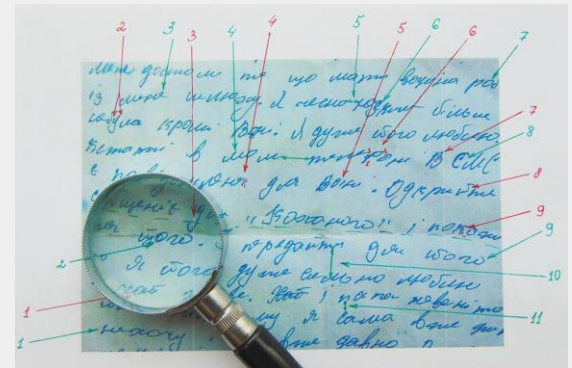
Класифікація документів

За
процесуальним
значенням

документи як
самостійне джерело
доказів

документи як речові
докази

документи – зразки
для порівняльного
дослідження

Класифікація документів

За юридичною
природою

справжні
документи

підроблені
документи

8. Види підроблення документів

Види підроблення документів

Інтелектуальне

- Полягає у виготовленні документа, правильного з формальної сторони, але дані, вказані в ньому є завідомо неправдивими

Матеріальне

- **Повне підроблення** - виготовлення документа шляхом повної імітації справжнього, починаючи з бланку і закінчуючи внесенням відповідних даних.
- **Часткове підроблення** - внесення змін до змісту справжнього документа.

Способи часткового підроблення документів

Підчистка

це спосіб зміни первісного змісту документа шляхом механічного видалення текстів, зображень

Ознаки підчистки

- порушення верхнього шару паперу
- зменшення товщини паперу, пошкодження ліній граф або захисної сітки
- залишки підчищених штрихів
- розпливи барвника в штрихах нового тексту

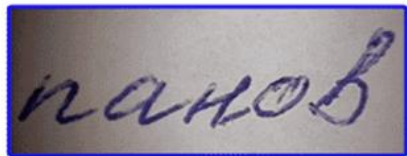
Способи часткового підроблення документів

Дописка

це спосіб зміни початкового змісту документа внесенням до рукописного тексту нових слів, фраз або окремих письмових знаків

Ознаки дописки

- нерівномірність проміжків між рядками, словами, буквами у середині слів
- зменшений розмір і розгін почерку певної частини тексту
- неоднаковий нахил штрихів однойменних знаків
- наведення штрихів основного тексту
- розходження в інтенсивності, відтінках барвника штрихів та їх копіювальних властивостей

Способи часткового підроблення документів

Для
додрукування
характерно

- різниця у насиченості та відтінку кольору барвної речовини
- неоднакові розміри та конфігурація однойменних літер і цифр
- нерівномірні інтервали між літерами і рядками
- нерівна лінія рядка
- наявність подвійних відбитків знаків
- відмінності індивідуальних ознак друкуючого пристрою тощо

Способи часткового підроблення документів

Травлення

це спосіб зміни первісного змісту документа, при якому здійснюється видалення тексту за допомогою хімічних реактивів, які вступають у реакцію з барвником штрихів і знебарвлюють його

Способи часткового підроблення документів

- наявність характерних плям від дії хімічної речовини

- знебарвлення лінування і захисної сітки

- зміна кольору паперу

- шорсткість поверхні

- збільшення ламкості паперу

- розпливи барвника нових штрихів

- наявність залишків барвника витравлених штрихів

- поява пошкодження паперу у вигляді дрібних тріщин

- порушення глянцю паперу

**Ознаки
травлення**

Способи часткового підроблення документів

Змивання

речовина штрихів тексту видаляється з поверхні документу шляхом застосування розчинників: води, спиртів, водно-спиртових сумішей, ацетону, дихлоретану, диметилформаїду, а також препаратів комбінованої дії: миючих засобів (мило, шампуні, пральні порошки тощо) та засобів для виведення чорнильних плям.

Способи часткового підроблення документів

Заміна частини документа

полягає в заміні окремих аркушів документа, фрагментів або переклеюванні фотокартки

- Невідповідність порядку нумерації сторінок

- Розходження у графічних ознаках друкарського шрифту, у малюнку захисної сітки, формі та розмірах лінування

Ознаки заміни аркушів документа

- Невідповідність аркушів за розміром або якістю паперу

- Додаткові проколи у місцях кріплення аркушів та ін.

Способи часткового підроблення документів

Ознаки переклеювання фотокартки

- відсутність на фотокартці відбитка печатки

- розходження у графічних ознаках літер у частинах відбитка на фотокартці та документі

- наявність розрізу на фотокартці

- наявність сторонньої клеючої речовини тощо

9. Підготовка матеріалів для технічної експертизи документів

Стадії підготовки матеріалів для судово-технічної експертизи документів

- ❖ Огляд документів-речових доказів та визначення завдань дослідження
- ❖ Залучення спеціаліста на підготовчому етапі призначення експертизи (в разі необхідності)
- ❖ Вибір експертної установи та формулювання завдань дослідження
- ❖ За необхідності вилучення або відібрання порівняльних зразків
- ❖ Формування документа про призначення технічної експертизи документів
- ❖ Пакування матеріалів дослідження та подання їх до експертної установи

